

САНАА ОЛГОХ

ЧУРАПЧЫ
ОРОЙУОНУН
КАБЫГАТА

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫЙ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 109 (7494) + 1993 жыл. Балаган айып 14 күн. Ойруоншук + Сынаата 25 солкуобай

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ. Манжа байыаннай контр-разведка сотрудактарыонн ысылааттартан сэрин сэбин уорбут байыаннай сулуусалаахтар болохтөро тутулан, 150 кг тротил, 100-төн тахса детонатор, Ф-1 гранаталар бэлдээннелэр. Уйбэни снимокка: буруну ойорбуттаран алыллыбыт сэрин сэбэ.

КЫСТЫККА БЭЛЭМНИТ ХАЙДАВЫН?

МЫНДА БААЙЫЛАР ЭРЭХ-ТУРАХТАР

Эмнэ атын сирдэргэ курдук, сайынгы үлэ-хамнас Мындабайыга үмүрүбөн эрэр. Бу күнүргэ бырааттын Александр уонна Степан Слесцовтар үүнүрбүт хортунуударын хостообун сагалана. Оттон хангыласта быһыытыгар балаган айып 20-тин эргин ылымактара. Дьонусэргэни сылаас дьэвэн-уотунан хаачыабы, сүөһүнү хотонун буллалар, аһылыгы тэһийи-таһыи да үлэлэрэ болдоһор бүтэр турустаахтар. Билгини тылы нэһиллэп салайааччыларыгар биэрэһинг.

Е. Е. АММОСОВ, Болугур нэһилиэтин дьаһалтатын баһылыга:
— Котельнайдарбытыгар быстах өрөмүөнүөр ытылыахтаахтара ситэрилиннэ. Дьаарханарын дьон саһнаас мотуорбут, но-суостарбыт суохтар. От-тун сезонуун болдоһор сагалана эбэнит да, уу таһар автомашынабыт саахалланыа турар. Саһнаас чааска дьон аһан Агропобка 1 мол. солк. көһөрдүбүт. Атын сонна-лынай объекттарбыт, ни-

териаттан уратылары, үлэ-лиргэ бэлэмнэр. Интер-накка аһылаата улары-ылахтаабын, үп ыһайн постубакка, ойорботубут.

Кыһын ыһааһына, нэ-һилиэниэ биир саамай наадылара — коммуналь-най оҕо, муус, мас, от тэһитэриниэ. Билгини үлэ-лир коммунальнай су-лууспабыт кыамтата кыра — биир уу баһар, үс таһа-баас тэһитэр, биир «Узник» массиналардаах, авто-бустаах уонна биир ДТ трактордаах. Нэһилиэниэ 400-төн тахса пенсионер, инфаланит, кыамкат уонна государственной учрежде-ниелар үлэһиттэрэ оло-роллор, ханна да курдук-кудуун, пенарин, оскуола, детсад бааллар. Итиннэ барытын ити аһыах тех-никанын төлөрү хаачыһар хайдах да кыаллыбат. Бу тарыатэбэ аһа биир ДТ-150, биир «Беларусь» трактордар, биир автома-шинэ бэрлэлэрэ буоллар, наадыһааччылары барыла-рын хаачыһар кыах үс-күө этэ. Кинэхэ аһан бэрлэлэр харчы кээмэйэ эмнэ буһатын татын — 8.5 мол. солк. эрэ. Билгини курдук бензин, уматык-оһууноох матырыһаалларэ, саһнаас чаас ыраабыт кээмгэр итинэн тугу оно-

руоххуну? Ол иһин нэ-һилиэктэр дьаһалталарын күһүбүдэр нэһилиэктэр тер-риториятыгар үлэһиттер предаритиве ойорор үү-түн, этин иһин бэрлэлэр дотация 30 бырыһыанан бу наадыһыга угуохха наада дьон тыа эһитини да, биллэн турар, сөбү-лээбэттэр. Мин кинилэри да ойдуубун, үлэлээн-үлэ-лээн баран тоһо биэрэ-хтээһиниэ, онто да суох эт. үүт сынаата төһөкө дьэктэрэ. Ол эрээри нэ-һилиэктэр нэһилиэктэр курдук озорорун, сайдарын, иһин олохтоохторо бары кы-һалдалара ачыырын ту-һугар сив ылыныахха сөп эбитэ — буолуо. Хардарыта өбөһүү дьон эмнэ баар буолуохтаах. Ону олох урунуктарыта да көрдө-рөр. Ыһаата, наар кэтак түспэниэ тоһо кыаллы-нан суолу-аһын тобулуна сатыахха дин саныыбын.

Н. Г. МИХАЙЛОВ, олохтоох предриатие дир-ектора:

— 1500 тонна онугар 1300 тоннада табыстар-быт дьинит. Билгини 2 механизированнай, биир көлө-һини эвөлөлөрө үлэ-лин сылдыллар. Билги-нын 800 тонна оттоох этилэр, онон 300-чөкө тон-

наны эбин атылаасныта-ра. Быһыл сүөһүбүт ах-саана аһыт сыллаахтан улаханнан уларыбата — 1000 ынах сүөһү, 600 сылгы сым таһаарылыах-таах. Онон ити от сөп буолуоҕа. Итиннэ таһытан 1500 тонна сиилээстээх-түт, 40 тонна зеленка-лаахтыт. Сэттиннэ орто-тугар дьэри сиир онуу кыһылаа киллэрилиннэ. Онон сүөһүбүтүн аһылы-гыкын хаачыһына сии араллаах курдуктүт. Нь-рөйдэр выстык хотоннорун булан эрэдлэр, хотоннор-бут өрөмүөннэрэ, сүрүн-нээн, ситэрилиннэ. Кы-стэ: Кугдава 70—80 ынах иһэрэр хотонно тутулуна, Адаам Аһаһыгар 100 ньэрэһэ аһан эмнэ хотон ситэриллэ турар.

Үлэ бүтэһиктээх түмүгэ бородууксуһада көстүө-төөх. Ону сылаастыгар эбит буоллаахха, байыбети-гэр туруоруһунут сорукпу-тун хабы дьүөрө төлөрөн иһэбит. Сылаасты гра-финьытыгар иһирбиппит. Атырдыах ыһагар 84 тон-на онугар 104 тонна үүт ыһаа. Балаган айы-гар ыамы түһэрбэт туһут-тан сиилэһи ситэһини са-балаатыбыт. Бу ыһа 80 тонна үүтү ыһаарыт дьон баһалааһыт, ол ыам тү-

һэр кыһыны ыһаарыгар көмөлөөх буолуо этэ. Хас биирдии ыһаһаһытынн быһаан-сорудах тьэрди-лэн турар, көбүлээһини да ойордулар. Билгини күг-нэ 3—3.5 тонна үүт ыһа-ар.

Предриатие үлэһиттэ-рэ социальнай өртүнөп по-мыскалээх буолууларыгар кыахыт тьийэриһин кыһаһабыт. Быһыл отто-рун оһоһон бьэрдибит. Нэ-һилиэкт аһыт да олохтоох-торутар көмөлөөбүт. Дьаһалта баһылыгар Е. Е. Аммосовна бийиги көрөр-бүтүгэр хаачыһарбыты-гар аһан чөлү дьонно сыһыһарыт дьэбитини. Си-пук предриат да, үлэһи тарыһага да ордуу буо-луох этэ.

х х х

Дьэ ити курдук, мын-дабайылар ыһаан эһэр кыстыгы эрөх-турах са-һаһаах көрсөдлөр. Бүтүн нэһилиэкт олоһор мөһкүөр-дээһини да быһаарылар бөһүрүөстөр ханна ба-рыахтарай? Ол сөһүөһү-лэн, таһа быһаарыны ыһы-ларылар бары иһтэриэ-тээхтэригэр сарбарыаһа-мат.

М. МИХАЙЛОВА.

Москвада баар Фран-цузский культурнай ыһин, Москваһааһы госулар-ственнай текстидьилэй академия XX-с үйэ са-баланыаһыттан бүтүннэ дьэри Иһиги Европа, ол иһигэр Россия, ис-кусствота уонна культу-рата аатырбыт француз-скай моданы ыһааччыла-ры өрө күүрдэри көр-дөрөр «Иһитэн тыа» дьон аһтаах фотова-ставканы тарыйдылар. Выһаһаа моданы уон-на фотографийны тап-тааччыларга иһтэриэ-һи үөһкэтэ.

Аһлараныт снимокка: Филип Ньютон. «Иһин».

РИТА—ССТА
фотота.

Хаһаайыстыбаларга сүөһү аһылыгынын бэлэмнээһин

(Балаган айып 13 күнүнээһини сводка)

Хаһаайыстыбалар	үлэһиттер киһи аһсаана	ол иһигэр хаһаайысты. үлэһитэ	заена аһсаана	оһсуу (гектар)	күһүтүннэ (тонна)	сиплээс (тонна)
«Мугудай»	66	66	8	4800	1449	287
Субуруускай	54	54	4	2740	606	—
Хадаар	55	55	5	4100	600	—
Чакыр	37	23	3	1004	811	—
Хатылы	—	—	—	2200	900	—
«Бахсы»	—	—	—	712	427	—
Арыһаах	—	—	—	1095	500	—
Чыаппара	55	41	6	1178	1034	—
Мыррыла	20	20	3	1417	1200	600
Мындабайы	—	—	—	2769	1743	950
Таһаарыстыбалар барыта:	315	287	32	21520	9330	1828
Гарл Маркс	60	—	—	4035	860	—
Нилэһин	22	—	5	1970	828	—
Сылаһ	100	—	—	4480	550	—
«Чурапчы»	—	—	—	630	183	—
«Тайаа» (Хадаар)	—	—	—	300	120	—
Бонемо (Хостово)	91	—	—	452	90	—
Хайахсыт	72	—	16	1530	610	—
Баһыһнай хаһаайыстыбалара барыта:	345	—	21	13327	3241	—
Нэһилиэһинэ:	—	—	—	16297	6208	—
Оройуон үрдүнэ:	680	—	53	51214	18779	—

Оройуоннааһы статистика отдела.

Хаһаайыстыбаларга от үлэтэ, сүрүннээн, түмүк-тэһэн эрэр. Бу таблица сыһаһаралара бүтэһиктээх буолбатахтар уонна иһиг-гэ тутан озоробут дьон эһиттэр. Төһө дьэстээх, Оу оройуон таһыгар оттоммут оту мьэстэбэ тэһийн аһа-лыһа өссө иһититигэр ту-рар. Соторутаһыта оро-йуон дьаһалтатын баһы-лыһын бастаһы солбуһаач-чы Н. Н. Попов Амурскай уобаласта баран кэллэ. Иһитини 3 тыһыһаһа тон-на оту ыларга кээһетини ыһылыһа. Маны таһы-нан бьирдизилээн хаһа-айыстыбалар, таһаарысты-балар Кэбэһингэ, Горнай-га, Намга, Хаһаһаһа оттообут отторун таһы-һахтаахтар. Дьыл иһи-ринтэ хайдах буолара бьэ-либөт. Сорох хаһаайысты-балары кыһыһы айаһ суола аһыһылар дьэри тьийэр оту булуһуһа тү-бүктэр үүһэ хаһаа ту-туохтара. Бурдук хотуура эмнэ үмүрүһүөһэ буолла.

Бурдук соломотун сүөһү — аһыһыгар аһан бөлэмнээһини ситэ-хотө ыһыһаһыбат. Быһыл оройуон үрдүнэн 3008 гектарга туорахтаах куль-тура аһыһыһыта. Бу үүһү соломотун сүөһү аһыһыгар эһин тыһыһаһа септөөх. Ол тыһан баран сорох хаһаайыстыбаларга бурдук соломото утары сүөһү төһөһилгэнэ буолан иһэр.

Кыһыһ сайын сиилэһи бэлэмнээһини хайа да сыһ-лаһар мөһлөтөх. Ону, ара-һа, сиилэһкэ аһан ыһыһ-лыһыт күөх үүһөһини оттуу хотуһуу түмүтүннэ бьыһаарыаһа сөп.

Оттоммут хотуһылар аһаһара мөһчирэһкэ аһы-һыһа. Маныһа от кү-рүөтүн көрөһкэ сыһ-дыһахтааһыһын үүһүө сүмөһаһыһыт. Сыһы үерэ, сүбүн сүөһү ордуу бу кы-һаһа мөһлөтөх туруһтаах күрүһү дьалты аһаһаһтар.

АРДАХ ТЭТИМИ БЫТААРТА

ҮҮНҮҮ-83

Быыл сааһа ыһыга оройуон хаһаайстыбалара 3008 гектарга туорахтаах культуралар сэмэлэрин баһыналар өг буордарыгар түһэрииттэ. Ити төбө да өг буорга дини уопсай суолтада этилибитин иһин, хаһаайстыбаларга баһыналарга уобурдууну киллэрин эри-дэһин ситэ кыаллы батаҕа, урукку сыллардааҕар бу маһыаха үлэхамнас мөлүбүн үл-харчы суобунаа баһаарыаха сөп. Бэл сорохтор иһини үлэтин сабаланыар днэри уматык боппуруугар ону көрдөһүүтэ, атыылаһыага эрэ сүрүн болдонтоһу уурага тий-биттэ. Оройуонга туорахтаах культуралар үү-нүлэрин хомуурун атыр-дьах ыйын 18—20 күн-иэригэ сабаланыттар.

Ол курдук, хомууру үлэтин бастаһынан сабаланы-быт урукку Эрилик Эри-тин аатынан совхоз үр-дүк үүнүүтүн эвенотуттан утуһунан тэриллибит Михаил Мансимоич Мо-настырев салайар «Агро» ассоциация 400 гектарга дьэһиллэн, 120 гектарга салыһынай ыһыахтаах. Бу күннэргэ бурдук үүн-нэрэччилэр гектар ахсыттан ортотунан 14 центнер аһы-ылан иһэллэр. Ааспыт сыллаахха кинилэр бур-дук хомуурун оройуонга биһир бастык көрдөрүүдөх түмүктээбиттэ. Ассоци-ация маһы таһынан байэ-тэ үүнэрбит күөх ыһыаһын табаарыстыбаларга, ба-һынай хаһаайстыбалары-гар оттуу хомууһун ыла-ларыгар анаан биэрэн, быһылгы курдук от үү-нүүтэ мөлүөх дьылыгар

көмөлөстө. Итинник, са-һын байэте өстөөбүтүн үр-дүнэн, аһардас ити аһы-лыбыт хаһаайстыбалар 160 гектардаах ыһыаһы ылдылар.

Быһыл бурдук үүнү-үтэ, тахсыта нууһаана суох. Хатыһыга Нико-лай Петрович Чингина-ров, Мындаһаайыга Ти-мофей Николаевич Са-вини салайар бурдук үү-нэрэччилэр келим эве-нолара бытырыһыттан итэһин хомууһу баһыт-тан днэ саваалаах хомууру сағалаабыттар.

Ааспыт нэдиэлэ тура ардах буолан, хайдах да байлээх ньэманан бурдук быстарытын ы-тар кыаллыбата. Иһы-тынан бу нэмига ум-наас бурдук-соломо бы-һыллыбата. Билигин ту-ругунан оройуон үрдүнэн 1600 гектарга хомууру үлэте ыһыаһына, биһир гектартан ортотунан 10 центнер бурдук хомуу-лан иһэр. Маһы сэр-ге 530 гектарга күһүтү хорутуу ыһыаһына. Хаһаайстыбалар ыкы-лаан баһынаттан кэл-бит бурдукту тута ыра-стаан, куурдан, 400 тонна бурдук нууланар ыһа-таһа.

Билигин даһаны ба-һыналарга 633 гектар-га туорахтаах культуралар үүнүүлэрэ быһыл-лыбына турар. Ардахтан, кураас тыал охсууттан сорох баһыналарга үүнү-ү сирэ сытта. О н о и хомууру салгы ыһыа-га уустуктар үөскээбит-тэ дьэһикэ. Билинэ өр-сылларга үлэһэбит өмө-түтэ бурдук үүнэрэч-

чилэрбит, комбайнерлар быт бу балаһыаньаттан тахсар мындыр үлэ ны-матын толкуйдуулары-гар саарбахтаабыт.

Аһы нэмигар түспэтэх ардах оруубуна хортуо-пуй хостоһуна сағала-ныахтаах кэмигэр түбөһүн, маһы үлэ эмнэ тохтууру-гар тийдэ. Иһыэ сынан хортуопуй хостоһууну сымтаах 3 гектарга хор-туопуй үүнүүлээх Эри-лик Эриетин аатынан та-баарыстыба бүтэрдэ. Он-тон атыттарга, эрдэ та-лаһ, быстах атыылаһы-на хостообуттартан ура-тылар иһэннэрэ, олоһу баһыналарга сытар. Бы-һыл оройуон үрдүнэн хор-туопуй 50-тан тахса гек-тарга үүнэрэһинэ. Ба-лартан балаһа нэми ыһыаһыларга Хонтово В. Г. Кардашевская 25, Мындаһаайыга А. А. Сле-пов 10 гектартан хортуо-пуй үүнүүтүн хомууһу-таахтар. Бу оһуруот эве-нолара госзаказка туттар-быттарын таһынан эһил-ги ыһыага анаан сэмэ хортуопуйу байлэрин овоцехранлищелары а р

таһын устата ууруохтара. Хортуопуйу хостоһун бириэмэ ыһыаһынан, ха-һынар туһууларынэн күрсүөмнээх үлэни, түргэн тэтими эрэйдэ.

Ханьыһытан соғотох «Мындаһаайы» табаары-стыба үүнэрэр. Быһылгы үүнүү ханьыһытада эмнэ куһағана суох курдук. Билигин 7 гектарга үүн-нэриллибит ханьыһыттан быстах атыыга дуона суох баһылыдыта.

Бу нэдиэлэ бурдук, хортуопуйу, ханьыһы-ны, ситэ хомууһун аһыага күһү күмнээххэ, хомууру бары үлэте чөмчөтүлүөх-тээх.

Тыа хаһаайыстыбатын оройуоннааһы управле-ния ыһыаһынай агронома Е. И. Коркина атырынэн, бурдук хомууругар 23 көмбэйи үлэлтир. Бу — улахан күөс. Оттон хор-туопуй хостоһунугар эвенолар оскуола эри-нэрэччилэрин көмөлөһүн-нэрэн сир баһына сүтүтэ суох хомууһун сөп диир.

Онон бурдук маһы-һаһааһына, хортуо-пуй хоторуулуубутунан, от-тон күһүтү иһини күл-бүтүнэн буолуохтаах күн-нэрэ үүнүлэр!

П. СЫРОВАТСКАЯ.

Костромада нуучча кы-рыы сирдэрин былыргы-ларыгар, культура исто-

ХАС БИИРДИН КОТЕЛЬНАЙГА—РАДИОТЕЛЕФОН

ЫТЫК-КҮӨЛ. Оройуон-га транспорт уонна сибээс министри Иван Черов эл-лэттээх үлэнигэр болох-тоһун кытта сырытта.

Габочай көрсүүдүлэр түмүктэринэн Ытык Күөл-гэ 50 км эргимтэһэ үлэ-лиир радиотелефоннай ре-дервнай станицына аға-ларга, салыһына бары по-теһылайдырарга телефон-най диспетчерскай сибээһи киллэрэр туһунан баһа-рыны ыһыаһына. Итин сэр-ге оройуон ыраах сы-тар Хара-Алдан, Даһа Ам-мата бөһүөлүктэригэр ра-диотелефоннай сибээс ко-млекстарын биэрэр туһу-на сөбүлөһүлүһүнэ. Өрүс-күгүрдээһи биэс оройуон-на радиотелефоннай си-бээһи сайыннарыага үбү биэри баһыттанна.

Транспортнигар Чу-рапчы—Ытык Күөл су-оһуну тугууну үбүлүүргэ уонна техникаһын хаачы-һаарга итиннэ бу үлэни 1994 сылга ситэрэргэ эрэннэрдилэр.

СНА.

СНА.

РЕДАКЦИЯ ПОЧТАТЫТТАН ДОЙДУМ—ТҮӨЙЭМ ЫЧЧАТТАРЫГАР

Төрөнүт оһолорум нэ-риэте саһыгар ыччаттар-бар, кырдыаһа иһин бы-һыаһынан сүбөлээн ка-риэте хаһаат көгүө аһыа саһаам батарбаһа, бу суруйан эрэбин.

Биһир ыраа участанка оһолор обонһоор тобо ба-һыбитин сирой көрсөн өтэриг табылыбатын дии, бука баһаалыста, баалааман дуу.

Хаһаайыһаһын саһа-лым көрүнүөн—баһы-най хаһаайыстыбаты-нан баран, бытарыһан оһолордуу, үлэһинигэ, Ма-һы, кырдыһы, ким да ом-күөлүү барбат суола Олохлут, кэммит күһү-дэһэ дии. Саһырыбыт үлэ-иһинтэ тугу да кыраһы-тым кэтээн көрөр, сы-лиһимы үтэстээх баһа-һыта. Эһини бастаан ба-һынай хаһаайыстыбаты-нан барыһыт утаата маһына, маһыстегэр Түө-һэһэ, сэлпэрэстэрдиир

пуун оһоруох аатыран, Дьаарыллаттан саһылык дьэһин көтүрэн киллэр-биһикит баара да, ол оһоһулуутта, тутуута ыһыаһа, дьэһит ма-һа сытан эрэ букатын туһаттан таһыста. Ол түмүгэр быһыл саһыны быһа ыһыт үүнүтүн Сыланы аһы сыһар биһирдин байэбит мото-циклетһынан, трактор-гыһынан таһынар ыһа-һаһа сирдигит, Бензин, солорка сыһаһа ыраа-һыт кэмилэр ити сөһө барыһа суох, үлэ да би-риэмтэ сүтэр-хаһар буолуохтаах. Өрөмүөн-нээтэххэ сүүрөр ыһа-таах үүт таһар маһы-һа баара умнулуһна.

Билигин саһа баһы-най хаһаайыстыбатынан барыт 40-тан тахса үлэ-һиттээх участанка от-тоһунтан ураты ноһо-рууска суоһун көрөтэ. Онон эһин үлэ көрүнү-үн ханьыһаһаһа, ы-

ратын да буоллар, эһин киллэриннээххэ сөһ күр-дук. Маһыаха олус эр-ге-һыаһынан сүбөлээн ка-риэте хаһаат көгүө аһыа саһаам батарбаһа, бу суруйан эрэбин.

Туһаныһыаһаһа таах туһар. Төттөрүтүн оһо-рон, совхоз эрдэххэ көр-дүлээн киллэриллибит тутуугут маһын котель-найга оттон халлаанга көтүтүтүт. Аһыаһа сыл-лааһа днэри пилорама тигиннэччи үлэлээн, элбөх эдэр ыһаллар саһа днэ-лэргэ киирииттэ, уоп-сай днэлэр, саһа оскуо-ла тутуулууттарга үчү-гэй буолбатах этэ дуу?

Быһаас Түөһэ салал-тын баһылыһынан үлэ-лэһинээхитин Николай Беляевы биһир санаан талбыһыт. Эдэр иһыа-һа үлэни-хамнаһы саһа-һан ыһтарыгар кэмилэр өйөбүл маһа этэ, ол эмнэ кыаллыбата. Көстө-рүн курдук, үлэни-хам-наһы сүрүннээһин мөл-төһүөр. Байэбит даһаны салалтаһа улахан суолта-һы биэрэбитин туттаһыт.

Манан ситтэһэн эттэх-хэ, бөһүөлэм оһолор Сэ-һиэт, дьаһалта өртүлэ-ринтэн күһнээтэ болдоһто маһа буолла. Бу рынок нэмигэр нэһиллэһнэ со-циальнай тутууларыгар үл-харчы кэмилэр днэ буолар. Оройуон дьаһал-тын баһылыга Иван Степанович Сивцев кы-рыһы участанка үбүнэн көмөлөһөрө, баһынай-дар олохторун көрө, бил-сэ сыһдыра буоллар днэ баһа санаалааһыт.

Мин саһыһа тухары оһолорбут, үлэлээбит Түө-һам олохтон хаалһан, эһин баһарбаһын. Сү-гэ кыайбатаһын сүбэ хотор днэ өс хоһоһо баар, онон бары күүсү-түн түмүкүбүтүн.

Петр ЛЕБЕДЕВ,
үлэ ветерана.

Госкомстат даһнайдырынан СҮӨБҮ НИТИНИН ТУРУГА ХАЙДАҒЫТ?

Бу сыл атырдыах ыйын сағаланыһытыгар респу-блика хаһаайыстыбаларыгар 265,3 тыһ. ыһах сүбү-һү, ол иһинэр 82,7 тыһ. ыһаһар ыһах, баар этэ. Бу ааспыт сыл туһааннаах кэһин кытта тэһнээтэххэ, туһааннааһынан 25,5 уонна 8,1 тыһ. төбөнөн аһы-һах. Тыа хаһаайыстыбатынан дьаарыһтанар бөдөһ оройуоннарга сүөһү төбөтүнэн аһаһаһа аһыаһы-на дьыкһиннэрэр.

Сибииһнэ уонна салгы нитинигэр балаһыаньа итинтэн ордуһа суох. Сибииһнэ аһаһаһа тыһыаһ-чанын, оттон салгы 13,4 тыһ. төбөнөн аһыаһа. Ити аһыаһаһын Тыа хаһаайыстыбатын министр-ствотын да, «Таба» национальнай акционернай ко-мпания да хаһаайыстыбаларыгар көстөр.

Ааспыт сыл ити нэһин кытта тэһнээтэххэ, рес-публика үрдүнэн тарбыһах, кулун уонна сибииһ-нэ өһөтө эмнэ аһыаһа ыһыаһына. Ол эрээри ва-һыт туһааннаах кэмнээһэр ыһах сүбүһү, салгы уонна сибииһнэ туһата суох көһүһээн элүүтэ аһыаһа.

Ааспыт ыйдарга республика нэһиллэһитигэр 8 тыһ. тахса ыһах сүөһү, 3,3 тыһ. салгы, 3,1 тыһ. сибииһнэ, ол иһинэр тарбыһах, кулун, сибииһнэ өһөтө, атыылаһына. Ити сыһыһара ааспыт сыллаа-һы көрдөрүүтүн лаһа элбэх.

Атырдыах ыйын сағаланыһытыгар республика хаһаайыстыбалара 75,6 тыһ. тонна үүтү, тыһи-һаах ыһаһыһынан 9,8 тыһ. тонна эти (таба этин) киллэрбөккө туһан) оһордулар. Өһөһүн эмнэ эве-һыт сыллааһы таһын ыһыаһыт буоллаһына. Үүт 9,3 тыһ. тоннаһан аһыаһа маһына. Биһир ыһаһтан ортотунан 899 кг үүт маһына, ити былырыһыт-ы үрдүк. Ол аһа, үүтү таһар 16 килограммһан маһын аһыаһыһа сүөһү аһаһаһа аһыаһыһын кытта баһаһчы сибээстээх.

КӨМӨНҮ ЭРЭЙЭЛЛЭР

Төлөй отделениеты-гар олохтоох тутуу биригээдэтэ 100 төбө сүөһү туһар холлоһос хотонун ыһа ыһыттан сағалаан көгдөһүн ту-туутун бүтэрэн иһука-туркалаата. Бири-гээдэ 7 киһилээх, би-ригээһиндэрэ М. А. Ксенофонтов, Маһына отделение маһыһык ыһаһын аһарын көр-нэ кыһыаһа.

Бу производствен-най суолтаһаһа саһа тутуу сметата быһыл сөһс хаардыаһа оһо-һулуубут. Онон ыла-һына хаһ эмэ тогул үрдээтэ. Онон 4,5 мол. солкуобайыһан быһыл-лыбыт хотон тутулу-бут өрөһуота 15 мол. солкуобайыһан тэһөн тахсыһыт. «Итиннэ» оройуон дьаһалтата

хаһа эмит бырыһы-һын уйуһара буол-лар»,—днэ баһа са-һаһын, кыһалһатын этэр прораб Никифор Никифорович Макси-мов. Төлөй сиригэр уотугар тутууга сөһ-төөх мас чордонон бү-төн, тутуууу ыһтарга биһир суол маһы үө-скээтэ. Оһуоһа эһин уматык сыһаһа олус үрдээн, тэһинтэ-та-һыһыта кыаллыа суох курдук буолла. Ити туһунат хотоннорун ма-һын Таһалттан тасһыт буоллаһтарына, төһө-дөр аһыһы сырыһаһа хантан көрдөн ыһаһа-һарын билбөһөһэ оло-һоллоһор. Олохтоох ба-һыһи дьаһаһыһы күү-һүрбүтүнэн туһаһан, нэһиллээһэр дьаһал-таһара байлэрин тус

иһиллэрин эрэ көрү-нэллэрэ баар суол. «Дэлэһэ көрдүү тиһ-дэхпитинэ туһааннаах нэһиллэһк дьаһалтата таба өйдөөһ көһүл-лээн көмөлөһөрө буол-лар»,—днэр прораб.

Төлөй нэһиллэһин социальнай тутуула-рын ыһар буоллаһа. Культура дьэһитин олоххо киллэринтэ олус бытаарда. Маһына И. Н. Аммосов тэри-тэтэ баһарэһтэһэн үлэлтир. Аһын нэһи-лиһ дьөһө буолан, Культура дьэһитэ оло-х түргэһини киирири-гэр кыһаһматтара, ол иһин төбө-һаһа суох үлэһиллэрэ буолуо днэһи сүрэ бэрт. Ту-һа нэһиллэһк баһы-һыһын сайда, улаһа сатыһар дьөһөгө хаһа кыһалларыһын көмөлө-һүөх баһара.

В. НИКИФОРОВ.

